

TERMÍN: 23.07.2023

xx38087xx
Recenzia B
Viera Kubičková
viera.kubickova@euba.sk

*Prosím nezasahujte do tejto tabuľky*RECENZENT/KA (meno a priezvisko, pozícia, inštitúcia): **Viera Kubičková**NÁZOV MATERIÁLU: **Ako oživiť Kúpele Sliač?**TYP VÝSTUPU*[1]: **analýza**

(pri spoločných výstupoch uviesť aj typy individuálnych vkladov):

ANALYTICKÝ ÚTVAR, REZORT: **Ministerstvo hospodárstva SR - Inštitút hospodárskych analýz**AUTORI/KY: **Kamil Boros**

SPOLUAUTORI/KY: - ; - ; - ; -

RECENZNÝ FORMÁT*[2]: **2****PRIPOMIENKY:**

P.č.	Pripomienka sa vzťahuje k (strana, odsek):	Text pripomienky*[3]	Odôvodnenie pripomienky	Vysporiadanie sa s pripomienkou*[4]
1	Str. 5, ods. 5	Bližšie určiť druhy očakávaných NFP, neskôr v texte sa uvádzajú nenávratné finančné prostriedky prostredníctvom grantových schém Ministerstva kultúry SR.	Komplexnosť informácií.	Čiastočne akceptované NFP sú podrobnejšie popísané v kapitole 2.4. bola doplnená poznámka pod čiaru, kde sú konkretizované prípadné

				výzvy, pre ktoré sa pripravujú projekty.
2	Str. 9, ods. 7	Aké indikácie sú predpokladom pre vybudovanie detskej liečebne novej generácie?	Komplexnosť návrhu. Informácia o indikáciách je dôležitá z pohľadu predpokladaného dopytu.	Akceptované. Doplnená poznámka pod čiarou v znení: "Počíta sa s rovnakým rozsahom zdravotníckych služieb ako u dospelých v zmysle indikačného zoznamu pre kúpeľnú starostlivosť rozšírený o liečbu a prevenciu detskej obezity aj v nadväznosti na zámer kúpeľov rozvíjať svoje služby v oblasti duševného zdravia a edukácie."
3	Str. 10, ods. 9	Aká je kapacita a obsadenosť v rámci priamej konkurencie (osem povolení v šiestich kúpeľných mestách)?	Východisko pre úvahy o obsadenosti kapacít po uvažovanom investičnom zámere.	Neakceptované NCZI poskytlo pre prípravu analýzy anonymizované dáta, ktoré nie je možné priradiť jednotlivým zariadeniam. Z toho dôvodu nie je možné predmetné údaje vyčíslieť.

4	Str. 14, poznámka pod čiarou 15.	Bližšie kvantifikovať úpravu nákladov na vybrané položky.	Úplnosť informácií.	Čiastočne akceptované Doplnené v poznámke pod čiarou v kapitole 2.1.
5	Str.12, ods. 4.	Štúdia očakáva rast dopytu a tržieb na základe starnutia obyvateľstva a vyššieho dopytu starších vekových skupín po kúpeľnej liečbe. Navrhujem doplniť predpoklad o argumentáciu dostupnosti produktu vzhľadom na očakávané starobné dôchodky.	Vývoj starobných dôchodkov ovplyvní dostupnosť produktov kúpeľných liečebných služieb pre domácu klientelu v tomto vekovom segmente.	Akceptované Doplnený odstavec v závere kapitoly
6	Str. 13, ods. 4.	Vznik nových lôžok je možné očakávať aj v prípade iných existujúcich kúpeľných lokalít.	Proces rozširovania lôžkovej kapacity v iných kúpeľných lokalitách ovplyvňuje úvahy o fin. návratnosti projektu.	Neakceptované Uvedomujeme si toto riziko, pre simuláciu ponuky však nie je dostatok dát. Ako protiváha však bol vo finančnej analýze použitý mimiroadne konzervatívny predpoklad, že dopyt sa podobne ako ponuka nebude zvyšovať, pričom v rokoch 2015-2019 rástol v priemere o 3% ročne. Podľa (nedokonalých) dát NCZI pritom v rokoch 2015-2019 rástla lôžková

				kapacita v priemere o 0,7% ročne. Rast dopytu v minulosti teda výrazne prevyšoval rast ponuky. Pokiaľ bude táto situácia pretrvávať, riziká pre finančnú analýzu sú skôr pozitívne ako negatívne. Pre posúdenie rizík vyplývajúcich z uvedenej skutočnosti je uvedená analýza citlivosti v kapitole 4.
7	Str. 16, tab.3.	Doplniť jednotky ukazovateľov.	Komplexnosť údajov.	Akceptované Doplnené do poznámky pod čiarou
8	Str. 17, ods. 7	„Obsadenosť tak alikvotne klesne zo 67,6 % na 66,5 % po realizácii etapy A, následne na 66,3 % po realizácii etapy B a vzrastie na 66,4 % po realizácii etapy C, ktorá z trhu odoberá lôžka.“ Uvedená formulácia nejasná, aj etapa B navyšuje počet lôžok.	Nejasná formulácia.	Akceptované Prepísané do zrozumiteľnejšej formy.
9	Str. 31, ods. 2	„V modeli sa ďalej počíta s podielom „silných“ dní, kedy ponuka výrazne	Nejasná formulácia.	Akceptované Prepísané na "sezónnych

		presahuje dopyt a pridanie nových lôžok by tým pádom nemalo znižovať obsadenosť na úrovni 50 %.“		dní", ktoré sú definované v kapitole 2.3. v poznámke pod čiarou.
10	Str. 32, ods.2	Doplniť informácie o hlučnosti letiska Sliach v rámci platných noriem a prislúchajúcich ukazovateľov.	Posúdenie rizika.	Neakceptované Dáta nie sú k dispozícii. Vzhľadom na aktuálnu odstávku letiska z dôvodu jeho rekonštrukcie a plánovaného umiestnenia nových stíhačiek bude toto predmetom ďalšieho skúmania a posudzovania po dokončení týchto prác. So zvýšenou hlučnosťou, ktorá je historicky známa počítajú všetky zadania pre architektov vrátane profesistov, aby sa s nimi vysporiadali - napr. pri výbere okien, zabezpečenia plášťa budov a pod. Prevádzka letiska a kúpeľov súbežne funguje dlhé roky a nikdy nespôsobila vážny problém pre prevádzku kúpeľov.

11	Str.38, tab. 10	Aká je opodstatnenosť rekonštrukčných nákladov na LD Amália, ktoré vygenerujú 18 lôžok (viac ako 109 tis. eur na lôžko)? Pre porovnanie – LD Bratislava s podobnou úžitkovou plochou a 38 lôžkami.	Vysvetlenie nákladovej opodstatnenosti.	<p>Neakceptované</p> <p>Účelom štúdie je posúdiť finančnú a ekonomickú návratnosť rôznych alternatív projektu. Pri ekonomickej návratnosti nie je možné numericky vyčísliť všetky kritériá, medzi ne patrí aj obnova národných kultúrnych pamiatok.</p> <p>V kaptole 2.5. sú uvedené aj odporúčania fázovania projektu pre prípad, že by posudzovatelia projektu rozhodli prioritizovať obnovu historických budov.</p> <p>Takouto cestou sa rozhodlo ubrať aj UHP, ktoré vo svojom hodnotení uprednostňuje rekonštrukciu historických budov a kultúrnych pamiatok pred novostavbami. (viď https://www.mfsr.sk/files/ar)</p>

				chiv/55/Hodnotenie_Kupel e_Sliac_UHP.pdf)
12	Str.38, tab. 10	Administratívna budova bude poskytovať lôžka pre klientov?	Vysvetlenie nákladovej položky.	Dovysvetlenie: Áno
13	Str. 22, časť 3. Ekonomická analýza	Štúdia neobsahuje dopady multiplikačných efektov existencie kúpeľov, ktoré sa v nulovom variante a vo variante odpredaja majetku neprejavajú, resp. neprejavajú sa v plnom zamýšľanom rozsahu. Navýšenie lôžok na úroveň trojnásobku dnešnej kapacity bude znamenať významný multiplikačný efekt predovšetkým pre regionálnu ekonomiku.	Výpočet multiplikačných efektov by významne podporil opodstatnenosť investičných zámerov.	Neakceptované CBA metodika neodporúča zahŕňať do ekonomickej analýzy nepriame efekty investície. Citujeme: "Nepriame efekty investície na iné trhy a sektory ekonomiky (napr. dopady na cestovný ruch, či zamestnanosť) by nemali byť zahrnuté do ohodnotenia projektových nákladov a prínosov. Ak sú sekundárne trhy efektívne, sekundárne vplyvy už budú zachytené v kvantifikovaných priamych prínosoch, resp. len presunú aktivitu z miesta, kde by sa realizovala bez investície. Ak pridáme tieto efekty k nákladom a

				prínosom meraným na primárnych trhoch, išlo by o dvojité započítanie" (link: https://www.mfsr.sk/files/archiv/uhp/3370/76/03metodikaCBA-v10.pdf ; s18)
14	Str.30, 4. Analýza citlivosti a posúdenie rizík	<p>Časť neobsahuje úvahy o udržateľnosti projektu v zmysle zabezpečenia kvalifikovanej pracovnej sily, jej navýšenia a dostupnosti. Významné navýšenie kapacít a vysoká špecializácia výkonov predpokladá potrebu špecialistov. Je potrebné brať do úvahy aj projekt výstavby nemocnice v BB a v Martine, ktoré budú generovať dopyt po zdravotníckom personáli.</p> <p>Tiež je opodstatnené sa vyjadriť k sociálnej udržateľnosti lokality.</p>	Kompletizácia posúdenia rizík.	Akceptované Doplnený nový odstavec v kapitole 4.4.
15	Str. 5, ods.1	„Obnova kúpeľov je zameraná na rekonštrukciu všetkých stavieb“. Súčasťou investície teda nie sú investície do technológií. Ako to ovplyvní úvahy o finančnej návratnosti projektu?	Neúplnosť vyjadrenia investičných nákladov.	Dovysvetlenie Investície do technológií sú súčasťou prevádzkových nákladov, ktoré vychádzajú z benchmarkov celého kúpeľného trhu. Táto

				skutočnosť je uvedená v kapitole 2.3. pri ostatných fixných nákladoch.
16	Str. 5, ods.2	V materiáli sa nekonkretizuje kvalitatívna úroveň zamýšľanej lôžkovej kapacity (v minulosti uvádzané ako kategória a trieda ubytovania). Súčasťou lôžkovej kapacity sú i lôžka predpokladanej rehabilitácie pacientov po akútnej starostlivosti v SÚSCH, ktorých cena za lôžkoveň bude oveľa vyššia ako cena lôžka určeného pre bežnú kúpeľnú starostlivosť.	Kvalita ubytovacej kapacity/lôžok ovplyvňuje cenu za ubytovanie a celkovú liečebnú starostlivosť, a teda aj predpokladané tržby.	Akceptované Rehabilitačné lôžka po zdravotnej starostlivosti (vrátane vyšších cien) sú sponované v kapitole 4.4. Do kapitoly 2.3, kde je popis použitých parametrov bola doplnená informácia, že sa počíta s ubytovacími kapacitami na úrovni lepších trojhviezdičkových a štandardných štvrohviezdičkových zariadení.

CELKOVÉ HODNOTENIE (recenzent/ka vyplní túto časť po vysporiadaní sa s pripomienkami analytickou jednotkou):

Autor štúdie reagoval na moje pripomienky, 5 pripomienok neakceptoval, pričom vysvetlil svoje rozhodnutie. Ostatné z pripomienok boli čiastočne či v plnom rozsahu akceptované a zapracované do konečnej podoby materiálu. Dokument vnímam ako kvalitne spracovanú štúdiu možností rozvoja dotknutého subjektu pre ďalšie rozhodovacie procesy. Materiál odporúčam na ďalšie recenzné pokračovanie v rámci recenzného workshopu.

---

[1] Výber medzi: 1. analýza (komplexný analytický materiál s návrhmi konkrétnych systémových opatrení); 2. komentár (rozsahovo menší analytický materiál venujúci sa konkrétnemu čiastkovému problému); 3. manuál (metodické usmernenie vyplývajúce z potreby zjednotenia procesov a postupov v konkrétnej oblasti).

[2] Formát 1 pre komentár/manuál (2 recenzenti bez povinného odborného workshopu); Formát 2 pre analýzu (3 recenzenti a povinný odborný workshop).

[3] Do tabuľky značiť pripomienky zásadného metodologického a obsahového charakteru (nie štylistické či gramatické opravy).

[4] Vyplní analytická jednotka: pripomienka bola akceptovaná / pripomienka nebola akceptovaná a zdôvodnenie / pripomienka bola čiastočne akceptovaná a zdôvodnenie.